

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-03-27

Ärendenummer EXF-2023-03412

EXN 2024-04-22

Handläggare

Jenny Martinsson, telefon: 031-367 97 22

E-post: jenny.2.martinsson@exploatering.goteborg.se

Mikael Chrona, telefon: 031-368 10 44

E-post: mikael.chrona@exploatering.goteborg.se

Förslag till Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2025–2026

Förslag till beslut

I exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutar att skicka förslag till Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2025–2026 på remiss till berörda instanser, enligt bilaga 1, med begäran om svar senast 2024-08-31.

Sammanfattning

Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 antogs av kommunfullmäktige den 16 april 2020. Planen omfattade ett övergripande mål, fem mål, fyra fokusområden och 15 åtgärder för att minska hemlösheten. Det övergripande målet var att minska antalet personer i hemlöshet med 20 procent under planperioden.

Exploateringsnämndens uppföljning av Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 visar att hemlösheten har minskat med 36 procent (vilket motsvarar 1 794 personer), när det gäller antalet vuxna och barn i hemlöshet. Tre av sex mål har uppnåtts och alla 15 åtgärder har genomförts men det återstår att fortsätta implementera vissa åtgärder.

Kommunstyrelsen godkände den 20 september 2023 exploateringsnämndens begäran om igångsättningsbeslut för att ta fram en ny plan mot hemlöshet med målet att hemlösheten ska upphöra 2028, samt med inriktning att barnfamiljer inte ska vräkas. Kommunfullmäktige godkände den 12 oktober 2023 exploateringsnämndens uppföljning av Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 samt att den befintliga planen förlängs till 2024 års utgång i avvaktan på att en ny plan antas.

Den nya planen mot hemlöshet har utvecklats i samverkan med berörda förvaltningar, bolag och andra organisationer. I planen beskrivs mål, fokusområden och insatser för det fortsatta arbetet mot hemlöshet. Ansvarsfördelningen mellan nämnder och styrelser betonas, liksom vikten av samarbete med andra aktörer, så som idéburna organisationer, myndigheter och privata fastighetsbolag.

Exploateringsförvaltningen bedömer att förslaget till plan mot hemlöshet för 2025–2026 möter behoven av mål, fokusområden och insatser för att minska hemlösheten i Göteborg. Samtidigt understryks att stadens arbete mot hemlöshet behöver kompletteras med fortsatt kraftfulla åtgärder för den generella bostadsförsörjningen. Exploateringsnämnden har att fatta beslut om att förslag till plan mot hemlöshet 2025–2026 ska skickas ut på remiss till berörda nämnder, styrelser och organisationer.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Det är en personlig tragedi för de människor som befinner sig i hemlöshet och behöver samhällets stöd för att hitta en trygg bostadslösning. Hemlöshet har också betydande samhällsekonomiska konsekvenser och påverkar möjligheterna för de som står utanför den ordinarie bostadsmarknaden att leva självständigt. Utöver negativa effekter för personerna och kostnader för boendelösningar ger hemlöshet upphov till en rad samhällsekonomiska effekter vilka är svåra att kvantifiera.

Exploateringsförvaltningen har bedömt att förslaget till plan mot hemlöshet för 2025–2026 kommer att minska kostnaderna för hemlöshet. Enligt uppföljningen av plan mot hemlöshet 2020–2022 har socialnämndernas kostnader för socialt boende och nödbistånd minskat med 113 miljoner kronor (19 procent) och uppgick till 475 miljoner kronor år 2022.

För 2023 uppgick socialnämndernas nettokostnad för socialt boende inklusive nödbistånd till 533 miljoner kronor. Kostnadsökningen förklaras främst av ett underskott på 35 miljoner kronor inom socialförvaltning Sydväst som bland annat beror på tomgångskostnader för lägenheter och rum som inte har varit belagda. I kostnaden ingår även socialförvaltningarnas köp av korttidsboende vilka har en hög dygnskostnad. Från och med 2024 kommer dessa boenden att kunna särskiljas. Ytterligare en förklaring är en hög indexhöjning på grund av inflationen. Att identifiera specifika områden där kostnaderna ökar och vidta åtgärder är avgörande för att hantera resurserna på ett hållbart sätt.

Utgångspunkten är att insatserna i planen ska finansieras inom befintliga budgetramar. De föreslagna åtgärderna fokuserar på att effektivisera metoder och arbetssätt. Åtgärderna innebär till stora delar om att det avsätts personella resurser för utveckling och förbättring av arbetssätt i samverkan med berörda parter.

För att stärka kommunernas arbete med att motverka hemlöshet har regeringen riktat ett flerårigt statsbidrag till kommunerna under den nationella strategiperioden 2022–2026. Syftet är att förbereda, starta, utöka eller förbättra verksamheten enligt metoden Bostad först

Det är viktigt att notera att hemlöshetsplanens insatser inte medför ökade kostnader för berörda bolag och förvaltningar som inte kan hanteras inom befintlig ram eller via stadsbidrag. Kostnader kan dock tillkomma för samordning, utveckling och genomförande av insatser inom idéburet offentligt partnerskap (IOP). Exploateringsförvaltningen har ansvarat för arbetet och samordningen med att ta fram den nya planen mot hemlöshet, och detta har finansierats inom befintlig ram.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Hemlöshet är en av de mest extrema formerna av utanförskap och fattigdom. Rätten till bostad är stadgad både i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna och i den svenska grundlagen. I regeringsformen (1 kap. 2 § första stycket) fastställs det att det allmänna särskilt ska trygga rätten till hälsa, arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet. Vid arbetet mot hemlöshet är det viktigt att ha ett

perspektivmedvetet tillvägagångssätt, som tar hänsyn till individens sociala och ekonomiska förutsättningar, kön, ålder, funktionsnedsättning och HBTQI-identitet.

Regeringen har utarbetat en nationell strategi för att motverka hemlöshet under perioden 2022–2026. Strategin inkluderar mål där det offentliga bland annat ska arbeta för att förebygga hemlöshet och se till att ingen behöver bo eller leva på gatan. Människor som befinner sig i en situation där de behöver stöd för att undvika hemlöshet utgör en heterogen grupp. Detta framgår tydligt i den definition som Socialstyrelsen har fastställt och som staden Göteborg utgår ifrån. En särskilt utsatt och skyddsvärd grupp är barn.

Hemlöshet är en allvarlig situation, särskilt för barn, eftersom de inte har samma möjlighet att påverka sin egen situation. När barnkonventionen blev svensk lag blev det viktigt att skapa en gemensam förståelse för hur detta påverkar arbetet med barnfamiljer som riskerar att avhysas från sina bostäder och hamna i hemlöshet. Konventionen betonar att barn är egna individer med egna rättigheter.

Regeringen och kommunfullmäktige i Göteborg har tydligt uttryckt en ambition att förhindra vräkning av barnfamiljer. Staden fokuserar på att ha ett tydligt barnperspektiv i sitt arbete med hemlösa familjer. Den nya planen har särskilt fokus på att motverka vräkningar av barnfamiljer och den akuta hemlösheten bland barnfamiljer.

För att minska och motverka antalet barn i akut hemlöshet har staden genomfört flertalet satsningar riktade till målgruppen bostadslösa barnfamiljer. Här ingår strukturellt hemlösa barnfamiljer som befunnit sig i akut hemlöshet och kommunanvisade barnfamiljer enligt boställningslagen som avflyttat från genomgångsbostaden efter fem år men som inte har ordnat annan bostad och därmed riskerade att hamna i akut hemlöshet.

Nödbiståndsboenden som erbjuder strukturellt hemlösa barnfamiljer är av värdig kvalitet. Staden har successivt ersatt rum i kollektiva miljöer med lägenheter. Boendecoaching utförs veckovis med syfte att hjälpa familjerna att komma vidare till ett eget boende så snart som möjligt och på så sätt korta tiden som familjerna bor i nödbiståndsboendet. För barnfamiljer som är hemlösa på grund av sociala orsaker har staden långsiktiga boendelösningar, exempelvis socialt boende med stöd (lägenhet) och lägenhet med kommunalt kontrakt.

Våld i nära relationer behöver uppmärksammas, både generellt och med fokus på särskilt utsatta grupper. Många gånger innebär våldet att kvinnor och barn måste flytta till ett skyddat boende, vilket även kan innebära problem för barnets möjligheter till förskoleplats eller skolgång. Socialtjänsten har möjlighet att skicka remiss om lägenhet med kommunalt kontrakt för denna målgrupp.

Stadens satsning på modellen Bostad först har medfört en minskning av antalet hemlösa personer med missbruk eller psykisk ohälsa. Det pågår ett utvecklingsarbete inom Bostad först utifrån riktade statliga medel enligt regeringens nationella hemlöshetsstrategi.

Sannolikt har de insatser som staden genomfört med lägenheter med egna kontrakt, boendecoaching i samband med nödbistånd och genomgångsbostäder för nyanlända samt ett ökat bostadsbyggande medfört en minskning av personer i strukturell hemlöshet. Personer i social hemlöshet kräver andra typer av insatser, såsom Bostad först, en bostad och ett omfattande stöd för att kunna bo kvar och för att kunna ta itu med andra problem.

Ett lägre mottagande av nyanlända flyktingar bedöms också ha påverkat hemlöshetens utveckling i Göteborg. Nyanlända har generellt sett sämre förankring och mer begränsade ekonomiska resurser, vilket påverkar möjligheterna att ordna med boende och därmed hemlösheten.

Planen kommer att kompletteras med uppgifter från Göteborgs Stads kartläggning av hemlöshet som genomförs 15–21 april 2024. Att kartlägga hemlöshet är ett viktigt steg för att skapa en mer inkluderande och rättvis stad. Genom att analysera resultaten kan man identifiera mönster och behov, vilket i sin tur hjälper till att utforma effektiva åtgärder för att stödja människor som saknar ett tryggt boende.

Samverkan

Förvaltningen har bedömt att facklig samverkan inte är aktuellt i detta ärende.

Bilagor

1. Begäran om yttrande avseende förslag till Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2025–2026
2. Förslag till Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2025–2026

Protokollsutdrag skickas till

Boplats Göteborg AB
Famna Göteborg
Fastighetsägarna GFR
Förvaltnings AB Framtiden
Göteborgs Räddningsmission
Kronofogdemyndigheten i Göteborg
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Nämnden för funktionsstöd
Nämnden för demokrati och medborgarservice
Skyddsvärnet i Göteborg
Socialnämnden Centrum
Socialnämnden Hisingen
Socialnämnden Nordost
Socialnämnden Sydväst
Stadsbyggnadsnämnden
Stadsmiljönämnden
Stadsmissionen i Göteborg
Äldre samt vård- och omsorgsnämnden

Ärendet

Exploateringsnämnden har erhållit igångsättningsbeslut av kommunstyrelsen för att ta fram en ny plan mot hemlöshet med målet att hemlösheten ska upphöra 2028, samt inriktning att barnfamiljer inte ska vråkas. Den kommande planen bör utgå från regeringens nationella strategi för att motverka hemlöshet 2022–2026. Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 förlängs i avvaktan på att en ny plan antagits, som längst till 2024 års utgång.

Exploateringsnämnden har att fatta beslut om att skicka ut förslaget till plan mot hemlöshet för perioden 2025–2026 på remiss till berörda nämnder, styrelser och organisationer. Dessa aktörer kommer att få möjlighet att lämna synpunkter på förslaget, och svar begärs senast den 31 augusti 2024.

Beskrivning av ärendet

Hemlöshet är en komplex fråga som berör flera områden, inklusive bostadspolitik, socialpolitik, integration, arbetsmarknad och hälso- och sjukvård. Göteborgs Stad har ett ansvar för planering och genomförande av bostadsförsörjningen för alla göteborgare, och socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Orsakerna till hemlöshet är många, och för att bekämpa hemlöshet krävs framför allt ett kraftigt ökat bostadsbyggande.

Kommunstyrelsen godkände den 20 september 2023 exploateringsnämndens begäran om igångsättningsbeslut för att ta fram en ny plan mot hemlöshet utifrån tjänsteutlåtandets inriktning och med målet att hemlösheten ska upphöra, samt inriktning att barnfamiljer inte ska vråkas, § 615, 0497/23. Kommunfullmäktige godkände den 12 oktober 2023 § 14 exploateringsnämndens uppföljning av Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 samt att Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 förlängs i avvaktan på att en ny plan antagits, som längst till 2024 års utgång, (ärendenummer SLK-2023-00497).

Exploateringsnämndens uppföljning av Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 (2023-04-24 § 109, EXF-2023-00021) visar att hemlösheten har minskat med 36 procent, vilket motsvarar 1 794 personer, när det gäller antalet vuxna och barn i hemlöshet.

Dessutom har alla 15 åtgärder genomförts, och tre av sex mål har uppnåtts.

Uppföljningen visar också att socialnämndernas kostnader för socialt boende och nödbistånd har minskat med 113 miljoner kronor (19 procent) och uppgick till 475 miljoner kronor år 2022.

För 2023 ökade socialnämndernas nettokostnad för socialt boende, inklusive nödbistånd, till 533 miljoner kronor. Denna ökning är främst förklarad av ett underskott på 35 miljoner kronor inom socialförvaltning Sydväst. Planen kommer att kompletteras med uppgifter från Göteborgs Stads kartläggning av hemlöshet som genomförs 15–21 april 2024.

Exploateringsförvaltningen har utarbetat en plan mot hemlöshet för perioden 2025–2026 som är grundad på regeringens nationella strategi för att motverka hemlöshet under perioden 2022–2026. Planen omfattar fem mål, fyra fokusområden och 15 insatser för att minska antalet personer i hemlöshet under planperioden. Respektive fokusområde och insats har i olika stor utsträckning en direkt inverkan på ett eller flera av planens mål. Här är några av de centrala delarna som planen innehåller:

Mål

1. Antalet personer i hemlöshet ska minska
2. Antalet barnfamiljer som lever i hemlöshet ska minska
3. Antalet personer som blir avhysta från sin bostad ska minska. Särskilt prioriterat är att inga barnfamiljer ska avhysas.
4. Antalet personer i akut hemlöshet ska minska. Särskilt prioriterat är att minska antalet barn i akut hemlöshet.
5. Antalet vuxna personer i långvarig hemlöshet med omfattande social problematik i form av missbruk och/eller psykisk ohälsa ska minska

Fokusområden

Hemlösheten ska förebyggas

Genom att identifiera specifika riskgrupper och agera tidigt kan hemlösheten förebyggas. Det är viktigt att erbjuda stöd och resurser innan människor hamnar i en situation av hemlöshet. Det handlar om avhysningsförebyggande arbete men också riktat informationsarbete och stöd till de som lever i osäkra och kortsiktiga boendeförhållanden.

Ingen ska bo eller leva på gatan

Genom att aktivt söka upp personer som befinner sig i en utsatt situation kan stöd och hjälp erbjudas. Detta inkluderar att nå ut till personer som lever på gatan eller vistas på mötesplatser. Genom att skapa trygga mötesplatser finns arenor för att arbeta länkande mot myndighetsutövande socialtjänst. Planen fokuserar på att minska akut hemlöshet genom att erbjuda snabba och effektiva lösningar. Det kan innebära temporära boenden, akutbistånd och andra insatser för att ge människor tak över huvudet i en akut hemlöshetsituation och genom stöd ge förutsättningar för mer långsiktiga boendelösningar och att på sikt kunna lämna hemlösheten.

Bostad först ska utökas

En viktig del av strategin är att prioritera metoden "Bostad först". Det innebär att människor får tillgång till permanent bostad direkt, utan krav på att först lösa andra problem. Genom att säkerställa tak över huvudet kan man sedan arbeta med andra utmaningar som personen möter. För att utöka Bostad först behöver kunskapen om metoden öka, fler erbjudas lägenheter inom insatsen och förutsättningarna att kunna bo kvar behöver stärkas.

Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas

Genom att integrera ett socialt perspektiv i stadsplanering och bostadsutveckling kan man skapa mer inkluderande och hållbara samhällen. Det handlar om att se till att alla har tillgång till bostäder men också att det offentliga rummet upplevs tillgängligt och tryggt för alla. För hushåll som på grund av sociala eller medicinska skäl inte själva kan ordna med bostad behöver tillgången till kommunala kontrakt säkras. För att staden bättre ska kunna möta personer i hemlöshets behov av bostad, boende och stöd behövs relevant och tillförlitlig statistik samt uppföljning och därför ska hemlösheten fortsatt kartläggas årligen.

Förvaltningens bedömning

Exploateringsförvaltningen har utarbetat en plan mot hemlöshet för perioden 2025–2026, som bygger på regeringens nationella strategi för att motverka hemlöshet under perioden 2022–2026. Genom att anpassa sig till den nationella strategin bedöms staden kunna ta del av det stöd som regeringen har avsatt för genomförande av strategin.

Syftet med en plan mot hemlöshet är att tydliggöra inriktningen för kommunens insatser för att minska antalet vuxna och barn som befinner sig i hemlöshet samt insatser för att förebygga att människor blir hemlösa. Planen omfattar flera insatser som syftar till att motverka hemlöshet. Insatserna är kopplade till fokusområden såsom förebyggande och uppsökande arbete, åtgärder mot akut hemlöshet och en satsning på metoden Bostad först. Planen omfattar även att stärka det sociala perspektivet i samhällsplaneringen.

Den nya planen mot hemlöshet har utvecklats i samverkan med berörda förvaltningar, bolag och andra organisationer. Detta gör att förvaltningen bedömer att det finns goda förutsättningar för att fortsatt minska hemlösheten i Göteborg. I planen beskrivs mål, fokusområden och insatser för det fortsatta arbetet mot hemlöshet. Ansvarsfördelningen mellan nämnder och styrelser betonas, liksom vikten av samarbete med andra aktörer, så som idéburna organisationer, myndigheter och privata fastighetsbolag. Denna samverkan kommer fortsatt att vara avgörande för genomförandet av den nya planen.

Hemlöshet är en komplex och svårfångad problematik med orsakssamband på flera nivåer, från individperspektiv till samhällsstruktur. De personer som hamnar i hemlöshet utgör en heterogen grupp med varierande behov av olika stöd för att nå ett eget boende. För att möta varierande behov hos personer i hemlöshet krävs olika typer av åtgärder, både individuella insatser utifrån socialtjänstlagen och strukturella förändringar inom den generella bostadsförsörjningen.

Planen bedöms svara upp mot målsättningen att minska hemlösheten i Göteborg under planperioden 2025–2026.

Kristina Lindfors
Direktör exploateringsförvaltningen

Marie Persson
Avdelningschef mark och boende